

suomen lakikieli on kerran ollut ytimekäs ja selkeä. Sen perimmäisenä pohjana ovat olleet Ruotsin keskiaikaiset maakuntalait, jotka pohjautuivat kansan tapaoikeuden naseviin muistilauseisiin. Nasevia olivat myös niistä kehitellyt maanlait (ensin Maunu Eerikinpojan, sitten Kristofer Baijerilaisen) ja kaupunginlaki (samoin Maunu Eerikinpojan).

Keskiaikainen maanlaki ja kaupunginlaki olivat meillä käytössä, 1500- ja 1600-luvulta lähtien myös suomennettuina käsikirjoituksina, aina vuoteen 1734. Silloin niitä korvaamaan valmistui uusi Ruotsin valtakunnan laki. Suomeksi se ilmestyi painosta jo 1759; suomen-

noksen uusintapainos muuten on neljä vuotta sitten julkaistu WSOY:n kustantamana. Sekin on selväkielinen, ytimekäs laki. Monilta kohdin se on sanonnan pääpiirteitä myöten yhä voimassa.

Entä myöhemmät lakimme ja niistä varsinkin äskeisimmät? Otan tuoreen esimerkin.

Oikeusministeriössä valmistui komiteamietinnön pohjalta taannoin virkатыönä ehdotus laiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä. Jo laintarkastuskunta lausunnossaan maaliskuussa 1986 epäili, eikö lakiehdotuksesta ollut tullut liian konstikas. Siinä näet säänneltiin melko yksinkertaisia asioita ylen pikkutarkasti. Sääntely mutkisti väistämättä myös ehdotuksen kieliasua ja teki lain sitä mukaa vaikealukuiseksi, hankalaksi soveltaakin.

Eduskunnan lakivaliokunta ja kohta koko eduskunta ovat pulman edessä. Laintarkastuskunta ei näet kuitenkaan ruvennut kirjoittamaan helpposelkoisempaa lakia. Kansanedustajat koettavat saada selvää lakiehdotuksesta, joka käsittelee perusteluineen lähes 90 tiheälateista sivua. Pituutta kuin romaanilla, mutta sisältö ei aukene. Hyväksyäkö vai jättää hyväksymättä?

Suomen lähes kymmentuhantisessa juristikunnassa on ainakin yksi mies, jolla on vakaa mielipide: hylättävä. Hän on varatuomari Matti Norri. Kokeeksi hän on kirjoittanut uuden, lyhyen lakiehdotuksen ja samalla muuttanut lain rakennetta ja pykäläjärjestystäkin havainnollisemmaksi. Samalla hän on koettanut purjehtia ministeriön kielellisten umpiluotojen yli ja väistää myös särmikäimmät karikot.

Karikko sisältyy muun muassa lakiehdotuksen toisen pykälän näennäisesti yksinkertaiseen lauseeseen »Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö syntyvät yhtiömiesten sopimuksella».

Vain harva ymmärtää, että tämä lause on tarkoitettu merkitsemään muuta kuin päältä näyttää. Jos yhtiö syntyy »sopimuksella», sen luulisi syntyvän silloin kun asiasta sovitaan. Todellisuudessa se

Lakikieli rämeestä kuiville

Suomen lakikieli on kerran ollut ytimekäs ja selkeä. Sen perimmäisenä pohjana ovat olleet Ruotsin keskiaikaiset maakuntalait, jotka pohjautuivat kansan tapaoikeuden naseviin muistilauseisiin. Nasevia olivat myös niistä kehitellyt maanlait (ensin Maunu Eerikinpojan, sitten Kristofer Baijerilaisen) ja kaupunginlaki (samoin Maunu Eerikinpojan).

Keskiaikainen maanlaki ja kaupunginlaki olivat meillä käytössä, 1500- ja 1600-luvulta lähtien myös suomennettuina käsikirjoituksina, aina vuoteen 1734. Silloin niitä korvaamaan valmistui uusi Ruotsin valtakunnan laki. Suomeksi se ilmestyi painosta jo 1759; suomen-

ei välttämättä synnykään vielä silloin vaan se voidaan määrätä syntyväksi vasta paljon myöhemmin. Eiköhän selvempi sanonta olisi vaikka *sopimuksen tietä*. Jos ei edessä olisi sanaa *yhtiömiesten*, kävisi myös yhdyssana *sopimusteitse* — ei sen sijaan »sopimuksen kautta», jommoista ruotsinmukaisuutta vanhemmassa lakikielessä usein viljeltiin.

Oikeusministeriö ehdottaa, aivan satunnaisen näytteen mainitakseni, myös seuraavanlaista pykälää:

Avoimen yhtiön yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet eivät vapaudu vastaamasta yhtiön aikaisemmasta velasta sen johdosta, että yhtiö on muuttunut osakeyhtiöksi, elleivät velkojat ole antaneet siihen suostumustaan.

Jollei velkoja, joka todistettavasti on saanut kirjallisen ilmoituksen yhtiön muuttumisesta osakeyhtiöksi, ole kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen saamisesta ilmoittanut osakeyhtiölle vastustavansa velkavastuusta vapautumista, katsotaan hänen suostuneen vapautumiseen. (Yhteensä 52 sanaa, 548 tekstinmuokkaimen näpäystä.)

Norriin mielestä riittää hyvin seuraava:

Henkilöyhtiön yhtiömiehet eivät osakeyhtiöksi muuttumisen johdosta vapaudu vastaamasta yhtiön aikaisemmasta velasta. (11 sanaa, 116 näpäystä. Lyheni yhteen viidesosaan.)

Itse kukin voi miettiä, puuttuuko Norriin pykälästä jotain olennaista. Puustakatsojan mielestä siitä ei puutu. Pikemmin sitä saattaisi yhä nasevoida, vaikka näin:

Osakeyhtiönkin synnyttyä vastaavat henkilöyhtiön velasta sen yhtiömiehet. (7

sanaa, 72 näpäystä. Lyheni alkuperäisestä yhteen seitsemäsosaan.)

Puustakatsoja on muuten sitä mieltä, että koko lakikielemme on uusittava: palautettava yleensä vanhoilleen ja joissakin vanhastaan epäkansanomaisissa kohdissa kansanomaistettava. Palautus tosin parhaassakin tapauksessa kestää kauan. Siksi hän alkuun ehdottaa yhtä osauudistusta: että kunkin lain kunkin aukeaman yläriivin yläpuolelle merkittäisiin aukeaman sisimpiin kolkkiin sillä sivulla käsitellyn luvun ja sen pykälän numerot. Edelleen voitaisiin aukeaman vasempaan ja oikeaan yläkolikkaan painaa, minkä niminen luku vasemman sivun alussa ja minkä niminen pykälä oikean sivun loppu on menossa.

Lain, jopa lakiehdotuksen selailuun kuluisi ehkä vain viidesosa nykyään kuluva ajasta, kun edes niistä kolkista tulisi lakikielen yläpuolella olevia virkkuja pikku kielikolkkia. Semmoisten »elävien päiden» käytön muuten tuntee jokainen vähänkään kokenut kirjapainoalan ammattilainen. Ja jos itse teksti siis lyheni yhteen seitsemäsosaan sekin, niin lain tutkinta ja sovellus tehostuisi nykyisestä 49-kertaiseksi. Menisi aikaa vain kaksi prosenttia siitä kuin nykyään.

Siinä panosvastuuta lain kirjoittajille. Tulosvastuun ottaa niskoilleen mielellään koko Suomen kansa. Tuotoksen voi laskea vaikka tietokoneella.

Loppumietelmä: henkiiheverissä rämpivä lakisuomi on nostettava rämeestään kuiville, ensi apuna elävät päät.

TERHO ITKONEN